

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 15Co/36/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1115217467
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 10. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Mészárosová
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2022:1115217467.1

Uznesenie

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Mészárosovej a členov senátu JUDr. Márie Hajdínovej a JUDr. Silvie Walterovej, v právnej veci žalobcu: F. Z. V. M. H. , J. O. XX.X.XXXX, L. O.M. X.X.XXXX, J. G. N., J. Č.. XXXX/XX, proti žalovanému: Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska č. 71, o náhradu škody a nemajetkovú ujmu, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 3. decembra 2019, č. k. 15 C 164/2015-209, takto

rozhodol:

Rozsudok Okresného súdu Bratislava I. zo dňa 3. decembra 2019, č. k. C 164/2015-209, z r u š u j e a k o n a n i e z a s t a v u j e .

15

o d ô v o d n e n i e :

1. Okresný súd Bratislava I. rozsudkom zo dňa 3.12.2019, č. k. 15 C 164/2015-209, uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 11.650,- €, do 15 dní od právoplatnosti rozsudku (výrok I.) a vo zvyšku žalobu zamietol (výrok II.). Žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok III.). Po právnej stránke rozsudok odôvodnil ustanoveniami § 3 ods. 1, § 7, § 17 ods. 2, 3 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z. z.“), čl. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“). V odôvodnení konštatoval, že príkazom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky doručeným do Ústavu pre výkon väzby o 14.25 hod. došlo k nesprávnemu úradnému postupu, keď na základe uvedeného príkazu najvyšší súd nariadil vykonávať trest odňatia slobody uložený žalobcovi rozsudkom Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 5 T 224/2001, v spojení s uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 6 To 94/2007, vo výmere 2 roky. Súčasne najvyšší súd zrušil prvý príkaz zo dňa 9.11.2011, sp. zn. 3Tdo 44/2011, ktorým bolo nariadené prepustenie obvineného Ing. Z. V. z výkonu trestu na slobodu. Týmto postupom došlo k nezákonnému zásahu do práv žalobcu, spočívajúcemu v nezákonne obmedzenej slobode v období od 9.11.2011 až do prepustenia na základe príkazu prokurátora Krajskej prokuratúry v Košiciach, t. j. do dňa 28.6.2012. V konaní bolo jednoznačne preukázané, že ku dňu 9.11.2011 neexistoval žiadny právoplatný rozsudok obsahujúci výrok o treste, ktorý by mal žalobca vykonávať. Ďalej konštatoval, že na to, aby štát zodpovedal za škodu spôsobenú orgánom vykonávajúcim verejnú moc, musia byť splnené podmienky zodpovednosti za škodu podľa zákona č. 514/2003 Z. z. Základnou podmienkou je, aby škoda bola spôsobená pri výkone verejnej moci orgánom, ktorý vykonáva verejnú moc niektorým zo spôsobov v zákone špecifikovaných, druhým predpokladom je vznik škody alebo nemajetkovej ujmy a tretím predpokladom je, aby medzi nimi bola príčinná súvislosť. Dôkazné bremeno na preukázanie splnenia týchto predpokladov znáša poškodený a ak preukáže ich splnenie, štát sa svojej zodpovednosti nemôže zbaviť (§ 3 ods. 2). Z judikatúry vyplýva, že v zmysle právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu štát zodpovedá za to, aby každá majetková ujma spôsobená jeho nesprávnym či nezákonným zásahom proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená. Súd prvej inštancie dôvodil, že v prejednávanej príhode nie je dostatočným zadostučinením pre žalobcu iba samotné konštatovanie porušenia práva, preto mu priznal nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Pri určovaní výšky ujmy postupoval podľa čl. 5

ods. 5 Dohovoru a priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške tak, ako si ju uplatnil, t. j. 50,- € za každý deň obmedzenia osobnej slobody bez právoplatného súdneho rozhodnutia. Pri posudzovaní dôvodnosti nároku žalobcu na nemajetkovú ujmu súd vzal do úvahy porušenie čl. 17 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 5 Dohovoru, rovnako tak závažnosť, rozsah a trvanie nezákonného zásahu do jeho práv s dopadom na jeho život. Vzhľadom k dĺžke obmedzenia osobnej slobody bez právoplatného rozhodnutia v období od 9.11.2011 do 28.6.2012 v počte 233 dní, došlo k vážnemu porušeniu práv žalobcu podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Podľa názoru súdu je nemajetková ujma požadovaná žalobcom za porušenie práva spravodlivá a primeraná vzhľadom na dĺžku porušenia jeho práva na slobodu (čl. 17 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Súd pri posudzovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy vychádzal aj z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27.8.2019, sp. zn. 4 Cdo 125/2019, prihliadajúc na spravodlivé uváženie a skutkové okolnosti v predmetnej veci. Poukázal aj na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30 Cdo 2357/2010, zo dňa 11.1.2012, podľa ktorého sa odškodnenie za väzbu pohybuje od 20,- do 60,- €. V časti úrokov z omeškania žalobu zamietol, stotožniac sa s argumentáciou žalovaného, že nie je možné priznať úroky z omeškania z dôvodu, že ku dňu podania žaloby dlh žalovaného voči žalobcovi neexistoval. Poukázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 185/2011 (Najvyšší súd Slovenskej republiky sp. zn. 1 Co 15/97, zo dňa 24.6.1998, uverejnený v zbierke stanovísk č.45/2000), ktorý už judikoval, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia a až uplynutím takto určenej lehoty plnenia sa dlžník dostáva do omeškania. O trovách konania súd rozhodol podľa § 255 ods. 1 C.s.p., žalobca bol v spore úspešný, preto mu súd priznal nárok na plnú náhradu trov konania.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie, jeho výroku I. a III., podal v zákonnej lehote odvolanie žalovaný dôvodiac, že súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Namietal, že v prípade žalobcu nie sú splnené kumulatívne podmienky stanovené v § 7 zákona č. 514/2003 Z. z., nakoľko zo skutkových okolností prípadu žalobcu jednoznačne vyplýva, že v súvislosti s namietaným pozbavením osobnej slobody neexistuje nezákonné rozhodnutie, resp. rozhodnutie zrušené ako nezákonné, ako ani nesprávny úradný postup. Ďalej namietal, že tvrdenia žalobcu o vzniku nemajetkovej ujmy neboli v konaní na súde prvej inštancie spoľahlivo preukázané a zostali výlučne v rovine nepreukázaných špekulácií, kedy samotný žalobca sa v rámci svojho výsluchu v konaní na súde prvej inštancie obmedzil na strohé všeobecné konštatovanie o údajnom vzniku nemajetkovej ujmy, kedy súčasne neprodukoval ani jediný dôkaz v snahe preukázať domnelú nemajetkovú ujmu. Odvolaciemu súdu navrhol, aby rozsudok súdu prvej inštancie zmenil a žalobu zamietol alebo ho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

3. K odvolaniu žalovaného sa vyjadril žalobca, uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s rozsudkom súdu prvej inštancie, tak s jeho výrokom ako aj odôvodnením a navrhol, aby ho odvolací súd v celom rozsahu potvrdil.

4. Ďalšie vyjadrenia do spisu doložené neboli.

5. V priebehu odvolacieho konania pôvodný právny zástupca žalobcu súdu oznámil, že žalobca dňa 6.1.2021 zomrel, k oznámeniu pripojil kópiu úmrtného listu. Uvedenú skutočnosť mal odvolací súd potvrdenú aj uznesením Okresného súdu Spišská Nová Ves sp. zn. 9 D 20/2021, zo dňa 30.6.2021, vydaným v dedičskom konaní po zomrelom žalobcovi.

6. Podľa § 161 ods. 1 C.s.p. ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len "procesné podmienky").

7. Podľa § 161 ods. 2 C.s.p. ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

8. Podľa § 61 C.s.p. procesnú subjektivitu má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva.

9. Podľa § 62 C.s.p. ak strana nemá procesnú subjektivitu, súd konanie zastaví.

10. Podľa § 63 ods. 1, 2, 3 C.s.p. ak strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (1). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (2). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (3).

11. Podľa § 7 ods. 1, 2 veta prvá Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením. Túto spôsobilosť má aj počaté dieťa, ak sa narodí živé (1). Smrťou táto spôsobilosť zanikne (2).

12. Podľa § 579 ods. 2 Občianskeho zákonníka smrťou veriteľa právo zanikne, ak bolo plnenie obmedzené len na jeho osobu; zanikne aj právo na bolesť a na náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia.

13. Podľa § 378 ods. 1 C.s.p. na konanie na odvolacom súde sa primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak tento zákon neustanovuje inak.

14. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby mohol súd vo veci rozhodnúť. Súd je povinný skúmať procesné podmienky v ktoromkoľvek štádiu konania. Ak súd kedykoľvek v priebehu konania zistí nedostatok procesnej podmienky, postupuje v konaní v závislosti od toho, či ide o odstrániteľný, alebo neodstrániteľný nedostatok podmienky konania. Procesná subjektivita predstavuje procesnú podmienku sporovej strany, ktorú súd obligatórne skúma počas celého konania. Ak v priebehu odvolacieho konania stratila fyzická osoba hmotnoprávnu i procesnú spôsobilosť, je odvolací súd povinný s poukazom na § 63 ods. 1 C.s.p. posúdiť podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť alebo či v ňom môže pokračovať.

15. Žalobca sa v prejednávanej veci domáhal priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci. Právo na poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. má (podobne ako náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do osobnostných práv v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, alebo právo na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia pri škode na zdraví v zmysle § 444 Občianskeho zákonníka) osobný charakter - je totiž viazané na tú osobu, ktorá tvrdí, že bola poškodená, resp. že jej bola spôsobená ujma. Vzhľadom na túto osobnú povahu uplatňovaného práva toto právo smrťou poškodenej osoby zaniká. Na dedičov zomrelého žalobcu právo na peňažnú satisfakciu neprechádza práve z dôvodu spätosti tohto práva na osobu, ktorá tvrdila, že bola pri výkone verejnej moci poškodená a na ktorú bolo z tohto dôvodu obmedzené aj plnenie z titulu náhrady nemajetkovej ujmy. Smrťou poškodenej osoby by poskytnutie peňažného zadosťučinenia niekomu inému, než poškodenej osobe, stratilo svoju satisfakčnú funkciu, s úmyslom zmierniť nemajetkovú ujmu, ktorú mala utpieť práve poškodená osoba. Keďže predmetom konania nebola majetková vec, neprichádzalo do úvahy pokračovanie v konaní s právnymi nástupcami zomrelého (§ 63 ods. 2 C.s.p.). Uvedenému záveru nasvedčuje aj právny záver vyslovený Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozsudku zo dňa 30. marca 2010, sp. zn. 2 Cdo 93/2008, podľa ktorého „nemajetková ujma je primerané zadosťučinenie, ktoré nemá charakter peňažnej náhrady, teda nejde o majetkové plnenie, ale je výlučne prostriedkom morálneho, imateriálneho pôsobenia. Svojou povahou nejde o prostriedok represívny, ani reparačný, ale o špeciálny prostriedok ochrany osobnosti so satisfakčnou povahou, ktorá sa bezprostredne nepremieta do majetkovej sféry postihnutej fyzickej osoby, preto ju nemožno vyjadriť a vyčísliť v peniazoch. Toto subjektívne osobnostné právo je právom neoddeliteľným od osobnosti fyzickej osoby, ktoré trvá po celú dobu života fyzickej osoby, ako právo rýdzo osobné, nemôže sa pred súdom domáhať úspešne občianskoprávnej ochrany podľa citovaných ustanovení nikto iný, ako sama dotknutá určitá konkrétna fyzická osoba, preto na uplatnenie práva na náhradu nemajetkovej ujmy je aktívne legitimovaná vždy tá fyzická osoba, voči osobnosti ktorej smeroval zásah a toto právo ako právo nemajetkové, zaniká smrťou (§ 7 ods. 2 Občianskeho zákonníka), neprechádza smrťou fyzickej osoby na dedičov a nestáva sa predmetom dedenia“. Z uvedeného vyplýva, že je vylúčené, aby súd priznal zadosťučinenie v peniazoch namiesto dotknutej fyzickej osoby nejakému tretiemu subjektu, pretože poskytnutím nemajetkovej ujmy v peniazoch niekomu inému by stratilo nielen svoju satisfakčnú funkciu, ktorou má byť zmiernenie

nemajetkovej ujmy zomrelej fyzickej osoby, ale by nadobudlo výlučne majetkový charakter, čo je v rozpore s cieľom ochrany poskytovanej citovanými ustanoveniami. Nevyhnutným následkom zistenia úmrtia žalobcu (ako osoby, ktorej mala byť spôsobená ujma nesprávnym úradným postupom pri výkone verejnej moci) s poukazom na spomínanú osobnú povahu uplatňovaného práva je zastavenie konania.

16. Na základe uvedeného odvolací súd, bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 C.s.p.), rozsudok súdu prvej inštancie zrušil (za použitia analógie podľa § 370 ods. 2 C.s.p.) a konanie podľa § 62, § 63, § 161 ods. 2 C.s.p. zastavil.

17. O trovách prvoinštančného a odvolacieho konania odvolací súd nerozhodol, pretože rozhodovanie o trovách konania má miesto tam, kde stoja proti sebe sporové strany. V dôsledku úmrtia žalobcu došlo k zániku jeho procesných práv a povinností, pričom nárok uplatnený v spore v zmysle hmotného práva ex lege zanikol a neprešiel na dedičov žalobcu, ktorí nie sú nositeľmi hmotnoprávnej aktívnej legitímácie v tomto spore. V tejto situácii nemožno rozhodnúť o náhrade trov konania z toho dôvodu, že chýba druhá sporová strana a preto uvedenie výroku o trovách konania za tejto špecifickej procesnej situácie by bolo nadbytočné.

18. Odvolací súd prijal rozhodnutie jednohlasne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1.5.2011; § 393 ods. 2 C.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C.s.p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C.s.p.).

(1) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

(2) Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 C.s.p.).

(1) Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

- a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,
- c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

(2) Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 C.s.p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C.s.p.).

(1) Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

(2) Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 C.s.p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C.s.p.).

(1) Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 C.s.p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 C.s.p.).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C.s.p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C.s.p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C.s.p.).